

OSVRTI

KATEHETSKA OSTVARENJA U SUBOTIČKOJ BISKUPIJI

Andrija Kopilović

Katehetska nastojanja i ostvarenja u Subotičkoj biskupiji nakon II. svjetskog rata, uz neke zajedničke crte s nastojanjima ostalih biskupija imaju i svoje specifičnosti. Naime, moramo znati da je ta biskupija do 1918. u sastavu Bačko-Kolačke nadbiskupije. Nastanjena je Mađarima, Hrvatima i Nijemcima, a ima i Slovaka. Na teritoriju te biskupije živi nekoliko tisuća grkokatolika Rusina. Od drugih Crkava najbrojniji su pravoslavci a ima i evangelika, kalvina, luterana i nekih drugih zajednica.

Kada se biskupija 1918. našla odvojena, a kasnije postavši Apostolskom administraturom sa vlastitim biskupom — administratorom, dogodile su se krupne promjene. Biskup Budanović bio je veliki organizator, dalekovidni, upravo proročki pastir i vjerni upravitelj povjerenog mu stada. Iza Bačke sinode 1936. mnogim stvarima je udaren novi temelj koji i danas stoji. U pastoralno-katehetskom radu nastavlja se na bogatoj tradiciji nekadašnje Monarhije, a ipak u posve novim okolnostima s više katoličkih naroda u istoj biskupiji. Svaki je narod zadržao nešto svoje vlastito, a ipak se katehiziralo po istom katehetskom planu sa svim uzrastima a raznim narodima, jer su mnoge župe bile mješovite ne samo nacionalno, nego i po vjerskoj pripadnosti.

Ove napomene su nužno potrebne, jer bez

njih ne bismo mogli razumjeti sve ono što se kasnije događalo i što se danas događa.

Zadatak je ovog kratkog priopćenja, ukratko iznijeti katehetska nastojanja i događanja u vremenu od 1945. do 1985. godine. Do jeseni 1948. redovito se katehiziralo po školama. Postojao je jedan udžbenik za niže i jedan udžbenik za više razrede. 1945. godine gotovo su svi katolici Nijemci iselili iz biskupije i vratili se u Njemačku. Broj vjernika u biskupiji opao je za trećinu, a broj klera se prepolovio. Neka su sela potpuno raseljena i više u njima nije bilo katolika, ostale su velike i prazne crkve. Sve konfesionalne škole su dokinute, a zgrade nacionalizirane. Kada je vjeronauk u jesen 1948. dokinut u školama, redovita katehizacija je prekinuta. Već slijedeće godine biskup Budanović piše okružnicu svim svećenicima i određuje da se na jednoj nedjeljnoj misi katehizira prema propisanim temama i to svake nedjelje. (Kao dijete se sjećam da je za tu misu bila načinjena „Mala propovjedaonica“ i da je bila postavljena među narod, da smo mi djeca na toj misi „morali“ biti pristuni i da je pouka bila unutar liturgije, a ne kao propovijed na „velikoj misi“, prije mise.) Na svojim pastirskim pohodima biskup je strogo bdio nad tom odredbom da li se svake nedjelje katehizira po određenom planu. 1952. godine uvedena je redovita katehiza-

cija u sakristijama ili samim crkvama. Katehiziralo se u četiri grupe kroz cijelu školsku godinu najmanje jedan sat tjedno. Udžbenika nije bilo (ili možda nešto starih), ali se učilo u prvoj grupi molitve, u drugoj priprava za prvu ispovijed, u trećoj priprava za prvu pričest, a u četvrtoj priprava za krizmu. Ponavljam, katehiziralo se kroz cijelu školsku godinu. Svaka grupa imala je svoj cilj i tematski krug koji se morao obraditi. Bilo bi vrlo zanimljivo u dokumentima dekanskih vizitacija proučiti kako su to pojedini pastoralni radnici obavljali. Vjerojatno bi se otkrilo bogastvo inicijativa i vrlo raznolika praksa puna kreativnosti za ondašnje prilike i u ondašnjim okolnostima.

1958. godine službu biskupa preuzima mladi svećenik Matiša Zvekanović. Među prvim okružnicama kojima se predstavio vjernicima bila je okružnica o vjerskoj pouci u jesen 1958. godine. Već iste godine određuje na temelju Bačkog velikog Codexa, komisiju Prodoctrina Cristiana (od 5 članova) da izvede katehetski plan za četiri grupe vjeroučenika. Plan je učinjen za godinu dana i pojavljuju se prvi skromni udžbenici na hrvatskom i mađarskom jeziku. Svaki udžbenik ima vlastiti naslov i grupu kojoj je namijenjen. Gradivo je podijeljeno u trideset jedinica. Metoda je vrlo jednostavna: biblijski prepričani tekst, protumačen, primijenjen, nekoliko pobudnih rečenica, pitanja i odgovori, a svaka je lekcija ilustrirana jednim crtežom. Takvi su udžbenici izdavani, odvojeno za svaku grupu, nekoliko puta. 1962. godine posebna komisija dobila je zadatak preraditi dotadašnji plan za četiri grupe i još izraditi plan za četiri grupe, te se iste godine pojavio katehetski plan za osam vjeronaučnih grupa. Po sadržaju program je izgledao ovako: svaka grupa je imala trideset nastavnih jedinica. Svi su udžbenici zadržali prijašnju metodu. Prva knjiga pod naslovom „Ja sam Božje dijete” bila je kratki uvod u kršćanski nauk koji slijedi tok liturgijske godine. Lekcije su sažete, kratke, s jednom ilustracijom. Druga knjiga obrađuje Savez s Bogom i Deset zapovijedi. Služi kao priprava za prvu ispovijed. Treća knjiga govori o žrtvi SZ te u velikom dijelu o žrtvi NZ, tj. o svetoj misi a cilj je: priprava na prvu pričest. Četvrta knjiga nosi naslov „Živimo s Crkvom” a govori o

Crkvi i ostalim sakramentima i priprava je za krizmu. Peta knjiga je biblijska povijest SZ, dok je šesta objava NZ. Sedma knjiga, koja se nije pojavila na hrvatskom, trebala je obrađivati povijest Crkve. Osmo knjiga bila je planirana a nije štampana, trebala je obrađivati kat. liturgiku. Naime, tada se dogadao II. vatikanski sabor pa se čekala liturgijska konstitucija. Izdavanje spomenutih udžbenika proteglo se do 1969. godine. Izdano je više izdanja pojedinih knjiga. U svim župama se katehiziralo sustavno kroz školsku godinu. Pomalo su se izgrađivale vjeronaučne dvorane, držali vjeronaučni sastanci, počelo je brojno uključivanje časnih sestara u katehizaciju. 1972. godine osnovano je novo katehetsko vijeće i katehetski ured. Održavani su česti katehetski sastanci, napose u vezi s katehizacijom mladih. U međuvremenu je u Rimu izdat Katehetski direktorij i čim se pojavio katehetsko vijeće biskupije dalo se na proučavanje tog osnovnog katehetskog dokumenta. Kako se jasno vidjelo da stari priručnici ne zadovoljavaju nove zahtjeve, a i trebalo je pripremiti nova izdanja, odlučeno je da se izradi posve novi katehetski plan za 10 grupa i da se pristupi izradi odgovarajućih priručnika. U međuvremenu je uvedena tzv. katehetska nedjelja. Biskup se redovito za tu nedjelju obraćao vjernicima okružnim pismom. U gradovima se uvodi redovita katehizacija mladih. Mnogi svećenici sudjeluju na katehetskim školama, koje počinju tih godina. Biskupski katehetski plan izrađen je do 1973. godine. Godinu dana bio je svećenicima na raspravljanju, međutim, premalo je sugestija stizalo s terena. Neki su se protivili novom planu, a napose novim priručnicima, uz primjedbe da su teški, nejasni, da od katehete zahtijevaju pripravu.

No, biskup je odobrio katehetski plan i učinio ga obvezatnim za područje cijele biskupije. Kao prvi radni materijal izrađena je radna bilježnica za krizmanike „Snagom Duha”, po kojoj se vršio susret mladih krizmanika s biskupom, tzv. „Ispit”. Nove udžbenike su izradili: s. Ivanka Fijala, Lener Istvan, dr. Teleki Bela i Andrija Kopilović. Glavni urednik je Andrija Kopilović. Novim udžbenicima se mijenjala metoda, pošlo se iz konkretne situacije katehi-

zanata, prenosila se poruka protkana biblijskim tekstom, tumačenje, primjena, domaći zadaci, rad u grupi ili leksikon i sl. Autori su imali iskrenu želju, prvo: nastaviti tradiciju redovite katehizacije u biskupiji po grupama, imajući pred očima činjenicu više nacionalnih župa, želeći načiniti katekizam „prelaznoga” tipa, prihvatljivog za katehete koji se „silno” odupiru novom, ali ipak učiniti korak naprijed za specifične uvjete Subotičke biskupije, i drugo: biti vjerni zahtjevima Katehetskog direktorija, svjesni svojih ograničenih mogućnosti i sposobnosti, na poseban način svjesni da u ekipi nema, do najnovijih knjiga (Josip Pekanović), stručnjaka katehetičara, nego su svi autori samo „ljudi s terena”, katehete. Tog manjka su stalno svjesni. No, za potrebe biskupije do sada se pojavilo sedam od predviđenih 10 knjiga. Da li će se druge pojavljivati teško je reći. Treba svakako misliti da vjernici Madari nemaju druge mogućnosti nego štampati svoje udžbenike a onda se pojavljuje problem što sa župama

u kojima žive skupa i Hrvati i Madari? Za sada, ostaje tako u nestrpljivom iščekivanju Katehetskog plana na području BKJ što se očekuje od KVBKJ, koje bi uvelike pomogao prilagodbu i korekcije ili kompletno prihvaćanje toga plana za sve narode na terenu BKJ. Ovi tzv. subotički katekizmi, nemaju namjeru biti drugo nego samo „prelazni” tip do ovih novih, savršenijih (koji se već pojavljuju) a koji su više-manje u potpunosti odgovorili i Katehetskom direktoriju i dokumentu naših biskupa „Radosno navještanje Evandjelja”. Uvijek ostaje mogućnost da se ide naprijed, da se bira ono bolje, da se ugrađuje u cjelokupni katehetski rad ne samo na razini jedne ili druge biskupije nego cijele domovinske Crkve.

Dobro je što smo obogaćeni stručnim katehetskim kadrom i sada se može računati na zajednički rad svih, pa će i pojedine biskupije polako prelaziti na ono što je vrijedno, pravo i stručno, a što polako već imamo u novim katekizmima.